

Vergi Yükü ve Vergi Rekabeti

İ. Halil Bağdınlı

Şirket Ortağı,
Vergi Bölümü

Kısaca kişilerin toplam gelirlerinden kamuya aktardıkları payı ifade eden vergi yükü, ülkelerin global sermaye ve işgücünü kendi bünyelerinde tutmalarına veya mobilitesini azaltmalarına doğrudan etki etmektedir. Bu nedenle pek çok devlet vergi rekabeti ile dünyadaki sermaye ve iş gücü alanındaki sınırlı kaynaklardan mümkün olan en büyük payı almaya yönelik adımlar atmaktadırlar. Çağımızdaki hızlı teknolojik dönüşümün etkisiyle sermaye ve işgücünün daha mobil hâle gelmesi, vergi yükü ve vergi rekabetinin hem bireyler hem de devletler açısından daha yakından takip edilmesine neden olmuştur.

Kamu finansmanı için tartışmasız en önemli kaynak olan vergilerin, hangi oranda alınacağı bir başka ifadeyle vergi yükünün hangi seviyede olması gerektiği tüm dünyada süregelen bir tartışma konusudur. Buna paralel olarak vergi rekabeti devletlerin ve bireylerin gündeminde son yıllarda daha çok yer almakta ve çözüm önerileri üretilmeye çalışılmaktadır.

Vergi Yükü

Toplam vergi gelirlerinin toplam gelirler içindeki payı olarak tanımlanabilecek vergi yükü aşağıdaki başlıklar altında ele alınmaktadır:

- Toplam vergi yükü
- Kişisel vergi yükü
- Net vergi yükü
- Gerçek vergi yükü
- Bölgesel vergi yükü
- Sektörel vergi yükü

Toplam vergi yükü bir ülkede genellikle bir yıllık dönemde ödenen vergilerin ülkenin gayri safi yurtiçi hasılasına (GSYH) oranı olarak tanımlanmaktadır. Bireysel kaynakların ne oranda kamuya aktarıldığına dair net bir fikir veren toplam vergi yükü, yarattığı sosyal, siyasal ve ekonomik etkiler nedeniyle yakından takip edilmektedir. Toplam vergi yüküne paralel ele alınabilecek kişisel vergi yükü ise, sübjektif ve objektif vergi yükü olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sübjektif vergi yükü, kişilerin vergiye karşı psikolojik tutumlarını ifade etmektedir. Vergi baskısı veya vergi tazyiki adı da verilen sübjektif vergi yükünün hesaplanması mümkün değildir. Objektif vergi yükü ise kişilerin belirli bir dönemde ödedikleri vergilerin aynı dönemde elde ettikleri gelire oranını ifade eder.¹

Vergi yükü kavramıyla ilintili diğer bir kavram ise vergi kapasitesi veya vergi potansiyelidir. Ülkenin vergilendirilebilir ekonomik potansiyelini asgari geçim indiriminin üzerindeki gayrisafi yurtiçi hasıla oluşturmaktadır. Ancak bu potansiyelin tamamının vergilendirilmesi düşünülemez. İktisatçı Colin Clark, 1945 yılında yaptığı bir çalışmada vergi kapasitesinin milli gelirin %25'i civarında olabileceğini ileri sürmüştür.²

Ülkemiz açısından bu alanda bazı çalışmalar bulunsa da özü itibarıyla vergi kapasitesine dair net bir belirleme yapılmasında ciddi sorunlar bulunmaktadır. Bu nedenle vergi kapasitesinin belirlenmesine yönelik en iyi yöntem bu kapasiteyi belirleyecek faktörlerin bilinmesine yönelik çabalar olacaktır. Bu faktörler genel olarak, kişi başına düşen milli gelir, sektörlerin GSYH içindeki payları ile istihdamın sektörel ve milli gelir içindeki dağılımı şeklinde düşünülebilir.³

“Türkiye’nin 1990 ve 2006 yılları arasındaki vergi kapasitesi üzerine yapılan bir araştırmada özetle 15 yıllık dönemde gerçekleşen vergi yükünün planlanan vergi yükünün sürekli altında kaldığı başka bir ifadeyle vergileme kapasitesine ulaşılamadığı görülmüştür.”

Türkiye’nin 1990 ve 2006 yılları arasındaki vergi kapasitesi üzerine yapılan bir araştırmada 15 yıllık dönemde gerçekleşen vergi yükünün planlanan vergi yükünün sürekli altında kaldığı başka bir ifadeyle vergileme kapasitesine ulaşılamadığı görülmüştür.⁴ Ayrıca yıllar itibarıyla ülkedeki vergi yükü tetkik edildiğinde de, optimal vergileme düzeylerine ulaşılamamış olsa dâhi vergi yükünde artışlar olduğu görülmektedir.

GSYH, Genel Bütçe Vergi Gelirleri ve Vergi Yükü (2002 - 20015) (BİN TL)

YILLAR	GSYH	VERGİ GELİRLERİ	VERGİ YÜKÜ
	(1998 BAZLI)	(*)	(%)
	(1)	(2)	(2/1)
2002	350.476.089	65.188.479	18,6
2003	454.780.659	89.893.112	19,8
2004	559.033.026	111.335.368	19,9
2005	648.931.712	131.948.778	20,3
2006	758.390.785	151.271.701	19,9
2007	843.178.421	171.098.466	20,3
2008	950.534.251	189.980.827	20,0
2009	952.558.579	196.313.308	20,6
2010	1.098.799.348	235.714.637	21,5
2011	1.297.713.210	284.490.017	21,9
2012	1.416.798.490	317.218.619	22,4
2013	1.567.289.238	367.517.727	23,4
2014	1.748.167.817	401.683.956	23,0
2015	1.953.561.332	464.886.790	23,8

(*) Vergi gelirleri rakamları mahalli idare ve fon payları ile red ve iadeler dahil tutarlardır.

Not : 2008-2015 yılları vergi gelirleri içerisindeki gelir vergisi tevkifat rakamına asgari geçim indirimi tutarı dâhildir.

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı

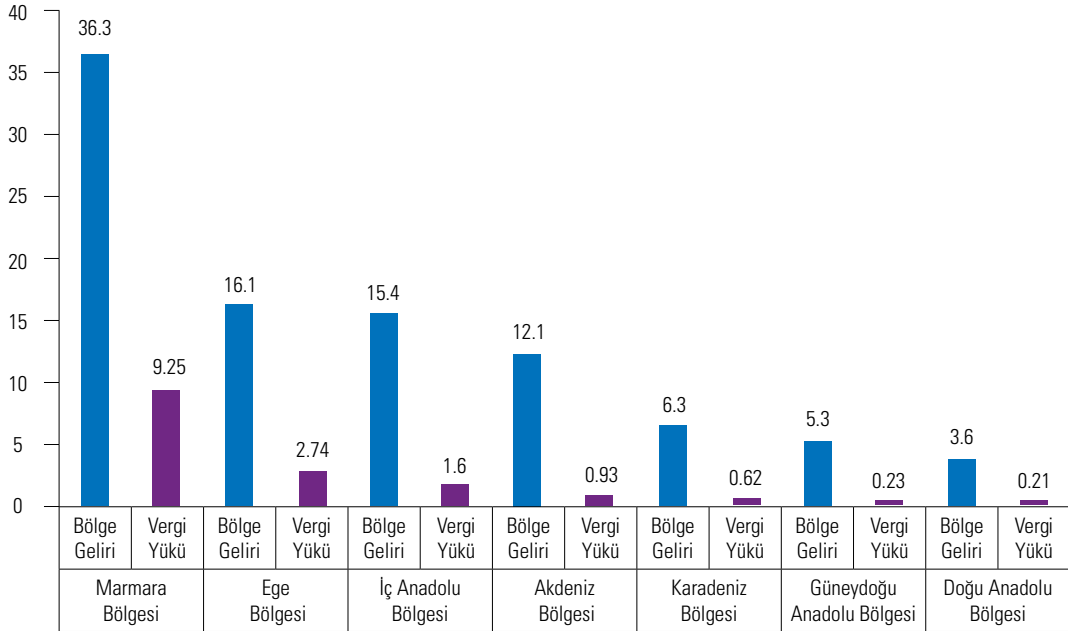
“Mevcut oransal artış toplumun tüm kesimleri üzerindeki vergi yükü artışını değil, aksine kayıtlı mükellefler üzerindeki vergi yükü artışını ortaya koymaktadır.”

Yukarıdaki tablo incelendiğinde %18 bandındaki gelir vergisi yükünün 2015 itibariyle %23,8 seviyelerine ulaşıldığı görülmektedir. Ancak artan bu vergi yükü sağlıklı bir vergi sistemine işaret

etmemektedir. Türkiye pratiğinde kayıt dışı ekonominin yüksekliği, kayıtlı mükellefler üzerinde oransal artışlara yol açmakta ve vergi tabana yayılamamaktadır. Başka bir ifadeyle mevcut oransal artış toplumun tüm kesimleri üzerindeki vergi yükü artışını değil, aksine kayıtlı mükellefler üzerindeki vergi yükü artışını ortaya koymaktadır.

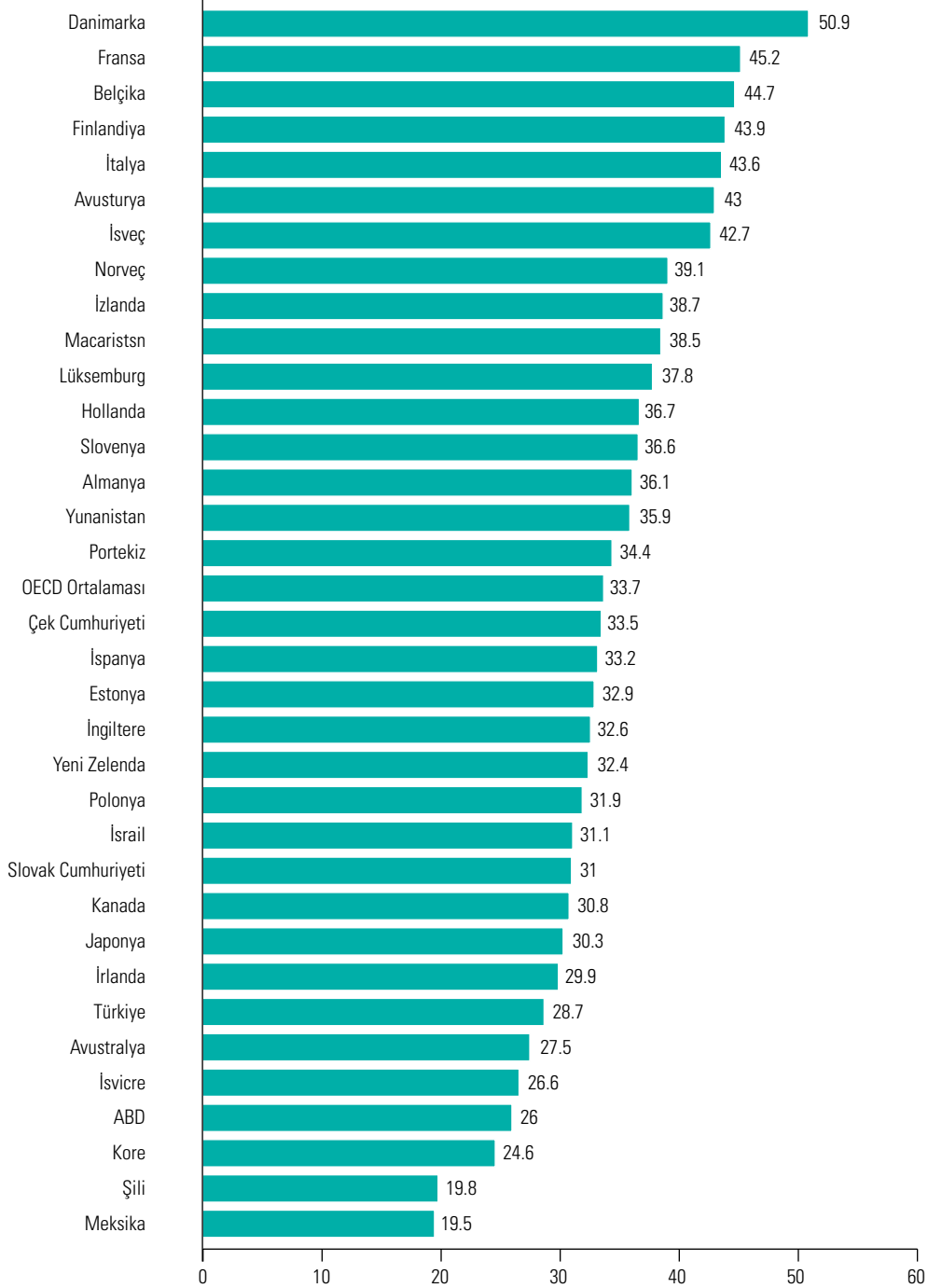
Zira Türkiye'nin bölgesel vergi yükleri üzerine yapılan bir araştırmada da bu durumu teyit etmektedir. 1990 ve 2001 yıllarını kapsayan bu çalışmada bölgeler itibariyle ortalama vergi yükü aşağıda yer aldığı tespit edilmiştir:⁵

Ülkeler itibariyle vergi yüküne baktığımız zaman ise ülkemizdeki vergi yükünün OECD üyesi ülkelerdeki vergi yükü oranlarının altında olduğu görülmektedir.

% GSYH

Vergi Gelirlerinin GSYH İçindeki Payı (Piyasa Fiyatlarıyla 2014)

Tablonun yıllar itibariyle değişiminde, özellikle Türkiye açısından da son yıllarda oranların az da olsa artış gösterdiğini görmekteyiz. Bu artışın temelinde yatan en önemli etkenin yaşanan ekonomik kriz olduğu düşünülmektedir. Yeterli tasarruf

hacmine sahip olamayan Türkiye'ye doğrudan yabancı sermaye akışının da istenen düzeyde gerçekleşmemesi nedeniyle, hükümet vergi yoluyla gelir elde etmeye itilmiş görünmektedir.

Vergi Rekabeti

Vergi rekabeti, geniş anlamda, vergilendirme yetkisine sahip idari birimlerin (yerel yönetimler, eyaletler, devletler) vergi politikalarının diğer idari birimler üzerinde meydana getirdiği etkiler olarak tanımlanabilir.⁶ Rakiplerine kıyasla firma ve bireylere vergisel kolaylıklar sağlamak suretiyle üstün bilgi ve tecrübe sahibi kalifiye beşeri sermayeyi, üretimi, istihdamı, yenilik ve icatları artıracak yabancı sermayeyi ülkesine çekmeye çalışan idari birimler vergi rekabetinden, rakipleri aktif misillemeye başvurmadiğı sürece, yarar sağlarken bu rekabete karşı koymayan veya koymakta geciken veya bu uygulamanın sonuçlarından olumsuz yönde etkilenen idari birimler vergi rekabetinin mağdurları konumundadırlar.⁷ Vergi rekabeti tanımlarından yola çıkılarak, vergi rekabetinin üç unsuru olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir:

- Vergi rekabeti rekabet gücünü artırarak yabancı yatırımları ülkeye çeker.
- Vergi rekabeti ile ülkeler küreselleşme sürecinde vergi sistemlerini diğer ülkelerin sistemleri ile uyumlaştırmakta ya da yakınlaştırmaktadırlar.
- Vergi rekabeti dolayısıyla elde edilecek vergi avantajlarının çeşitli vergisel teşviklerle gerçekleşmesi söz konusudur.

Vergi rekabeti ile ilgili olarak kimi yazarlar bu kurumun zararları üzerine odaklanmaktadır. Örneğin J. Slemrod, vergi rekabetinin bazı ülkeler için zararlı etkilerinin olabileceğini ve ülkelerin vergi sistemlerinin uyumlaştırılmasının bütün ülkelerin refahlarını artıracığını söylemektedir. Kimi yazarlar ise

vergi rekabetinin ülkelere sağladığı faydalardan hareketle yararları üzerine odaklanmaktadır.⁸

Farklı şekillerde karşımıza çıkan vergi rekabeti genellikle yatay ve dikey olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmaktadır: Vergi rekabetinin farklı devletler arasında global bazda gerçekleşmesini ifade eden yatay vergi rekabeti daha fazla araştırma ve incelemeye konu olmaktadır. Vergi rekabetinin sadece, farklı düzeyde idari birimler arasında gerçekleşmesi ise dikey vergi rekabetini gündeme getirmektedir.

Vergi Rekabetinin Olumlu Etkileri

Kapitalist ekonominin temelini oluşturan rekabetin vergi alanındaki olumlu yönlerine odaklananlar, vergi rekabetinin ülkeye sağlayacağı artıları ileri sürmektedirler.⁹ *Bu yaklaşım gereğince vergi rekabetinin olumlu etkileri üç ana başlık altında ele alınabilmektedir:*¹⁰

- Vergi indirimleri ve yabancı yatırımların artması
- İstihdam seviyesini yükseltmesi
- Daha etkin kamu hizmeti sunulması

Ülkelerin vergi oranlarında yaptıkları indirimlere bağlı olarak uluslararası sermaye yatırımlarını kendilerine çekmelerinin önemini ispat açısından örnek olarak İrlanda çok tepki çeken kararı ile 1980'den 2000'li yıllara kadar kurumlar vergisi oranını %50'den %24'e ve 2002 yılında %16'ya 2003 yılında ise %12,5'e indirmesine paralel olarak gelir vergisinde de aynı dönemde tarifinin üst sınırını %60'dan %42'ler seviyesine indirebilen İtalya ve Japonya başta olmak üzere birçok ülkeden yabancı doğrudan yatırımları kendi ülkesine çekmeyi başarmıştır.¹¹

Vergi Rekabetinin Olumsuz Etkileri

Zararlı vergi rekabeti veya etik olmayan vergi rekabeti olarak da anılan vergi rekabetinin olumsuz etkileri küresel düzeyde hissedilmektedir. Vergi rekabetinin olumsuz etkileri aşağıdaki başlıklar altında sıralanmaktadır:¹²

- Sermaye akımlarının sapması (finansal sermaye akımları üzerinde doğrudan, reel yatırım akımları üzerinde ise dolaylı etki)
- Vergi sistemlerinde adil olmayan bir yapının oluşması
- Vergi yükümlülerinin vergiye gönüllü uyumlarının zorlaşması
- Vergilerin ve kamu harcamalarının miktar ve bileşiminin değişmesi
- Vergi yükünün işgücü, servet ve tüketim gibi daha az hareketli vergi konularına kayması
- Vergi yönetim maliyetlerinin artması

Bir noktaya kadar olumlu etkileri ile mikro ve makro bazda olumlu etkileri ile öne çıkan vergi rekabeti bir noktadan sonra ciddi sorunlara yol açabilmektedir. Bu alanda yaşanan en ciddi sorun vergi rekabeti nedeniyle çok yüksek tutarlı sermayenin ülkelerin takip ve denetiminin çok zor olduğu vergi cennetlerine kayması olmuştur.¹³ Küresel terör ve uyuşturucu kartellerine de ciddi fırsatlar sunan bu yönü ile vergi rekabeti dünya barış ve huzurunu da tehdit eder hâle bürünmüştür.

Uluslararası Vergi Rekabetinin Boyutları

Günümüzde sermayenin mobilitesi arttıkça ülkelerin söz konusu sermayeyi çekme konusundaki rekabetlerinin kurumlar vergisi oranlarında dibe doğru bir yarış ile neticelenmesinin

vergi hasılatında da kayıplara yol açtığı hususundaki endişeler giderek artmaktadır. Yine bu durumun kurumlar vergisi hasılatında yol açacağı muhtemel kayıpların mobilitesi düşük emek gibi faktörler üzerindeki vergi yükünü artırması sonucunda işsizliği de tırmandırabileceği ve nihayetinde nitelikli işgücünün vergi yükü düşük ülkeleri tercih edeceği düşünceleri tartışılmaya başlanmıştır.¹⁴

KPMG'nin yıllık olarak küresel ölçekte yaptığı "2012 Kurumlar Vergisi ve Dolaylı Vergi Oranları" konulu araştırması vergi rekabetinde yaşanan gelişmelerin vergi oranları üzerindeki etkisini de net olarak ortaya koymaktadır. Araştırmaya göre geçmiş yıllara benzer bir şekilde, küresel ölçekte dolaylı vergilerde artış; kurumlar vergilerinde düşüş eğiliminin sürdüğü gözlemlenmektedir. Bu esnada dünya genelinde ortalama kurumlar vergisi oranı ise aşağı yukarı aynı düzeyde kalmıştır. 2012 yılında bir önceki yıla göre sadece 0,09 puan azalarak, %24,43 olarak hesaplanmaktadır. 2013 yılında birçok ülkenin bütçe tekliflerinde kurumlar vergisi oranı kesintisi görülmektedir. Bu ülkeler arasında Meksika ve İsveç gibi farklı bölgelerdeki ve farklı gelişmişlik düzeyindeki ülkelerin yer alması dikkat çekicidir.

Ancak son yıllarda yaşanan küresel krizlerin etkisiyle hükümetler vergi oranlarında yukarı yönlü revizyona gitmek zorunda kalmaktadır. Zira KPMG tarafından yapılan 2015 Küresel Vergi Oranları Anketi'nde geçmiş 10 ila 15 yılın standartları referans alındığında vergi oranında görece yukarı yönlü küçük bir hareketlilik yaşandığı görülmüştür. Ankete göre, küresel ortalama kurumlar vergisi oranı 2014 yılında %23,64, 2015 yılında ise %23,68 olmuştur.

Ortalama KDV/mal ve hizmet vergisi oranı neredeyse hiç değişmeyerek %15,79'da kalmıştır. Bireysel gelirlerden alınan vergiler %0,41'lik bir artış kaydederek ortalama %31,53 olmuştur. İşverenlerin ödemekle yükümlü olduğu sosyal güvenlik oranları %0,66 artarak ortalama %16,88'e yükselmiş, çalışanların ödemekle yükümlü olduğu sosyal güvenlik oranları ise %0,52 artış kaydederek %10'a yükselmiştir. Uzun vadede daha derin bir inceleme yapıldığında ise hükümetlerin oldukça aktif oldukları görülmektedir.

Bu ankette 2015 yılında Birleşik Arap Emirlikleri %55 ile en yüksek kurumlar vergisi oranına sahip ülke olmuştur. Amerika %40 ve Japonya oran azaltmasına rağmen %33,06 ile yüksek kurumlar vergisi uygulayan ülkeler olarak görülmektedir. Ancak yasal vergi oranı ile ekonomik olarak uygulanan efektif vergi yükünün farklı olabileceğine dikkat çekmek gerekmektedir. Örneğin Birleşik Arap Emirlikleri'nde birçok kazanç vergiye tabi olmadığı için, uygulanan efektif vergi yükü sıfıra yakındır.

Diğer taraftan Karadağ %9 ile vergi rejimi olan ülkeler arasında en düşük kurumlar vergisi oranına sahip ülkedir. Sırbistan, Paraguay ve Katar gibi diğer ülkeler %10'a yakın kurumlar vergisi yükü ile diğer düşük kurumlar vergisi yükü olan ülkeler olarak göze çarpmaktadır. Dolaylı vergilerde Macaristan %27, İzlanda %24, İsveç, Danimarka, Norveç ve Hırvatistan %25 gibi Avrupa ülkeleri en yüksek dolaylı vergi oranı uygulayan ülkeler olarak görülmektedir. Diğer taraftan Aruba %1,5 ile en düşük dolaylı vergi oranına sahip ülke olurken; bunu Japonya %8 ile Kanada, Yemen ve Nijerya gibi yaklaşık %5 dolaylı vergi yükü olan ülkeler takip etmektedir.

Uluslararası Vergi Rekabetinde Kullanılan Araçlar

Vergisel ve finansal teşvikler yanında diğer teşvik unsurları da kullanılmak suretiyle hayata geçirilen vergi rekabeti özellikle gelişmekte olan ülkeler için vazgeçilmez bir uygulama olmuştur. Vergisel teşvikler başlığı altında özellikle gelir üzerinden alınan vergi oranlarında yapılan indirimler, vergi tatilleri, serbest bölgeler, yatırım indirimi yöntemlerine başvurulmaktadır. Uygulamada finansal teşvikler, devlet tarafından bir alana yapılan hibe, uzun vadeli veya düşük maliyetli finansman sağlanması veya olası yüksek riskli yatırımlarda riske ortak olunması şeklinde karşımıza çıkabilmektedir. Finansal olmayan teşvikler ise, arazi tahsisi, serbest bölgeler kurulması, yatırımlar karşılığında yüksek tutarlı ithalatların ilgili ülke veya firmalardan yapılması olarak görülebilmektedir.¹⁵

Zararlı Vergi Rekabetine Karşı Uluslararası İşbirliği Girişimleri

Günümüzde uluslararası sermayeyi çekme yarışı içinde giderek hız kazanan vergi rekabeti olgusunun ülkelerin vergi matrahlarını aşındırdığı gerekçesiyle hem AB hem de OECD bünyesinde vergi rekabetine karşı eş güdümlü bir kampanya başlatılmıştır. OECD'nin 1996 Mayıs ayında yapmış olduğu toplantıda zararlı vergi rekabetinin yatırımlar, finansal kararlar ve ülkelerin vergi matrahları üzerindeki bozucu etkilerinin bertaraf edilebilmesi için tedbirler geliştirilmesinin gerekliliği tartışılmış, bu karar G7 ülkelerinin aynı yıl 28 Haziran'da Fransa'nın Lyon kentinde yaptıkları birleşimde de onaylanmıştır.¹⁶

1996 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu Komisyonu önerisi ile yeni bir yaklaşım gündeme gelmiştir. Bu önerilerle

uluslararası vergi rekabeti baskısının mali hareket alanını vergi kanunlarının birlik tarafından koordine edilmesinden daha fazla sınırladığının anlaşılması ile AB Ekonomi ve Maliye Bakanları Konseyi ECOFIN’de kabul görmüştür. Yeni yaklaşım sonucunda hazırlanan ve aşağıda yer aldığı şekilde üç bölümden oluşan vergi paketi ise 01.12.1997’de kabul edilmiştir:

- Şirketlerin vergilendirilmesinde temel kurallar
- Topluluk içinde faiz gelirlerinin asgari düzeyde vergilendirilmesine ilişkin direktif önerisi
- Bağlı şirketler arasında gayri maddi hak ve faiz bedeli ödemelerine ilişkin direktif önerisi¹⁷

Zararlı Vergi Rekabeti Unsurlarının Ortadan Kaldırılması Konusunda AB’deki Güncel Gelişmeler

Avrupa Birliği özellikle kurumlar vergisi oranının aşındırılması sonucunu doğuran vergi rekabetinin zararlı etkilerini azaltmak amacıyla bir dizi çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda 2002 yılında yayınlanmış ve kurumlar vergisi oranlarının belirlenmesi ile sınır ötesi ekonomik aktiviteleri engelleyici vergisel uygulamalar ve bunların çözümleri konularını içeren komisyon raporu en önemli doküman olma özelliğini korumaktadır. Ancak anılan raporda bazı tespit ve çözüm önerilerine yer verilse de hâlen AB bünyesinde de vergi rekabetinin zarar verici etkilerinin giderilmesi noktasında istenilen adımların atılmış olduğunu söylemek çok zordur.

Vergi Rekabetinde Türkiye’nin Yeri ve Gelecek Beklentileri

Gelişmekte olan her ülke gibi ülkemizin de tasarruf seviyesinin çok düşük olması, doğrudan yabancı sermaye girişinin önemini bir kat daha artırmaktadır. Kısa vadede yabancı sermaye girişini

teşvik edecek yapısal bir değişiklik olmadığı takdirde, ülkemizin yabancı sermaye girişinde radikal bir değişiklik yaşamayacağını söyleyebiliriz. Özellikle ABD ve AB ekonomilerindeki gelişmeler, gelişmekte olan ekonomiler üzerinde negatif yönlü gelişmelere sahne olmakta ve uzun yıllar sonra ilk defa gelişmekte olan ülkelere sermaye çıkışlarına rastlanılmaktadır.

Doğrudan yabancı sermayenin gelişmekte olan ülkelere çekilme eğilimi hiç şüphesiz aralarında ülkemizin de olduğu gelişmekte olan ülkelere, daha agresif vergisel tedbirleri gündeme getirebilecektir. Yapılan araştırmalarda, doğrudan yabancı sermayenin yatırım kararlarında, vergi oranlarının temel belirleyici olmadığı görülse de önemli bir motivasyon unsuru olduğu açıktır.

KPMG araştırma sonuçlarına baktığımızda da, Türkiye’de uygulanan genel kurumlar vergisi oranının (%20) gerek Avrupa Birliği (%22,6), gerekse OECD ülkeleri (%25,25) ortalamalarından düşük olduğu gözlenmektedir. Ancak kurumlar vergisi alanındaki küresel düşüş eğilimi ile fark giderek kapanmakta; Türkiye’nin bu alandaki vergi avantajı giderek azalmaktadır. Her ne kadar teşvikli yatırımlar için indirimli kurumlar vergisi gibi avantajlar söz konusu olsa da bu teşviklerin belirli koşullara bağlı olduğu ve bu sebeple yabancı yatırımcılar için uygulama alanının kısıtlı olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan Türkiye daha fazla uluslararası ölçekte iş yapan yerli ve yabancı yatırımcılara sahip oldukça, vergiye tâbi gelirin ülkelere dağıtılmasına ilişkin transfer fiyatlaması politikalarının da gerek şirketlerin vergi yönetiminde, gerekse vergi idaresi incelemelerinde önem kazanmaya devam edeceği görülmektedir.

“Türkiye’nin farklı tarihlerde başvurduğu vergi oranlarında indirim, serbest bölge uygulamaları, yatırım teşvik tedbirleri gibi uygulamaların yakın gelecekte de devam ettirilmesi kuvvetle muhtemel görünmektedir.”

Türkiye’de uygulanan dolaylı vergi oranlarına baktığımızda, mal ve hizmetlerden alınan genel KDV oranı olan %18, OECD ortalaması olan %18,85’e yakın olmakla birlikte dünya ortalaması olan %15,50’nin üzerinde seyretmektedir. Diğer yandan, bu araştırmaya dâhil olmayan ve Türkiye’de uygulanan diğer dolaylı vergileri (özel tüketim vergisi gibi) dikkate aldığımızda, fiili dolaylı vergi yükünün Türkiye’de çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum bütçe gelirlerine bakıldığında da açıkça ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de toplam vergi gelirlerinin yaklaşık %70’i harcamalar üzerinden alınan KDV, ÖTV gibi dolaylı vergilerden oluşmaktadır.

Türkiye’nin farklı tarihlerde başvurduğu vergi oranlarında indirim, serbest bölge uygulamaları, yatırım teşvik tedbirleri gibi uygulamaların yakın gelecekte de devam ettirilmesi kuvvetle muhtemel görünmektedir. Ancak hukuk sistemi ve vergisel düzenlemelerdeki yetersizliklerin yabancı yatırımcılarda güven kaybına yola açabileceği de gözden uzak tutulmamalıdır. Ülkemiz global gelişmeleri göz önüne alarak vergi rekabeti alanında gerekli adımları mutlaka atmalıdır.

Sorumlu Vergicilik Bakışıyla

Dünya genelinde gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde farklı oranlarda karşımıza çıkan vergi yükleri hâlen tüm devletlerin en önemli öncelikleri arasında yer almaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde gelir üzerinden alınan vergilerde oransal azalma görülmesine karşın gelişmiş ülkelerin de oransal indirim hareketine kayıtsız kalmadıkları gözlenmektedir.

Zarar verici etkilerinin hangi noktadan itibaren gündeme geldiği ciddi bir tartışma konusu olsa da vergi rekabetinin zararlı etkilerinden korunmak için başta OECD olmak üzere pek çok ülkede çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Ancak zararlı etkileri nedeniyle önleyici tedbirler alınması için ciddi çabalar sarf edilse dâhi, vergi rekabetinin özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki olumlu etkileri nedeniyle, kısa vadede standart bir yapı içinde çözüme kavuşması mümkün görünmemektedir. Bu nedenle ülkemizin de pek çok ülkedeki gelişmeleri yakından takip ederek vergi rekabetinin verebileceği zararlardan korunmak için gerekli tedbirleri zamanında alması gerekecektir. Bu çalışmalar esnasında, vergi adaletinin temeli vergi yükünün bireyin ödeme gücüne göre ayarlanmasına özel bir önem verilmelidir. Aynı zamanda vergi politikaları ülkedeki yatırım ortamını destekleyici şekilde oluşturulmalı ve hayati önem taşıyan genel yatırım iklimine zarar vermemek öncelikler arasında bulunmalıdır.

REFERANSLAR

- ¹ Mehmet Arslan (1992): "Vergi Yükü ve Türkiyede'ki Durumu", **Vergi Dünyası Dergisi**, Kasım
- ² Ceyhan İnaltong (2012): "Vergi Yükü: Türkiye ve OECD Ülkeleri Karşılaştırması", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 369, Mayıs.
- ³ Asuman Altay (2007): "Vergileme Kapasitesinin Ekonomik-Mali Sınırları", **Vergi Sorunları Dergisi**, Mayıs.
- ⁴ Deniz Dursun Günay (2008): "1990-2006 Yılları Arası Türkiye'nin Vergi Kapasitesinin Hesaplanmasına Ait Bir Araştırma", **Maliye Finans Yazıları**, Nisan, Sayı:79.
- ⁵ Abdullah Tekbaş ve Gökhan Dökmen (2007): "Türkiye'de Vergi Yükünün Bölgesel Dağılımı", **Maliye Dergisi**, Temmuz Aralık, Sayı:153.
- ⁶ Chris Edwards ve Veronique De Rugy, (2002): "International Tax Competition: A 21st-Century Restraints On Government", **Policy Analysis**, No: 431, April.
- ⁷ Coşkun Can Aktan ve İstiklal Y. Vural (2004): "Vergi Rekabeti", **Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı: 22, Ocak-Haziran.
- ⁸ Ersan Öz ve Sevinç Yaraşır (2009): **Maliye Araştırma Merkezi Konferansı**, 52. Seri, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi.
- ⁹ Özgür Saraç (2006): **Küresel Vergi Rekabeti ve Ulusal Vergi Politikaları**, Maliye Hukuk Yayınları, Ankara.
- ¹⁰ Ramazan Armağan ve Murat İçmen (2012): "Vergi Rekabeti ve Türkiye'ye Yansımaları", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 17:2.
- ¹¹ Türkan Öncel ve Yenal Öncel (2004): "Uluslararası Vergi Rekabeti", **Maliye Araştırma Merkezi Konferansı**, 43. Seri, İstanbul
- ¹² E. Ferhatoğlu (2004): **Genişleme Sonrasında Avrupa Birliği'nde Vergi Rekabeti ve Sonuçları**, www.e-akademi.org/makaleler/eferhatoglu-2.htm
- ¹³ N. Semih Öz (2005): "Uluslararası Vergi Rekabeti ve Vergi Cennetleri", **Maliye ve Hukuk Yayınları**, Mart.
- ¹⁴ M. Devereux, R. Griffith ve A. Klemm (2002): "Corporate Income Tax Reforms and Tax Competition", **Economic Policy**, Volume 17, Issue 35.
- ¹⁵ F. Hubert ve N. Pain(2002): "Fiscal Incentives, European Integration and the Location of Foreign Direct Investment", **The Manchester School**, Blackwell Publishers Ltd., Volume 70.
- ¹⁶ Murat Çak (2008): **Uluslararası Vergi Rekabeti Transfer Fiyatlaması ve Vergilendirme**, T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- ¹⁷ Adnan Erdal (2015): **Avrupa Birliğinde Vergi Rekabeti ve Vergi Uyumlaştırması**, www.ejovoc.org/makaleler/may_2015/pdf/04.pdf